

บทที่ 5

สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาปัญหาในการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรอำเภอและผู้อำนวยการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรอำเภอจำนวน 13 คน และผู้อำนวยการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลจำนวน 33 คน ที่ปฏิบัติงานในหน้าที่และความรับผิดชอบร่วมกันในจังหวัดสระบุรี สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

ลักษณะสภาพส่วนตัวของเกษตรกรอำเภอและผู้อำนวยการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล พบว่าเกษตรกรอำเภอส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 51 ปี มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี อายุราชการเฉลี่ย 26 ปี และส่วนใหญ่เคยได้รับการฝึกอบรมภายในประเทศ ส่วนผู้อำนวยการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลพบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 45 ปี มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี อายุราชการเฉลี่ย 22 ปี ส่วนใหญ่เคยได้รับการฝึกอบรมภายในประเทศ

การปฏิบัติงานในหน้าที่รับผิดชอบของเกษตรกรอำเภอ พบว่าในด้านการวางแผนงานส่งเสริมการเกษตร การตรวจสอบและควบคุมการปฏิบัติงานของผู้อำนวยการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล การเพิ่มพูนความรู้ความสามารถให้แก่ผู้อำนวยการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล การเป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำแก่ผู้อำนวยการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การรายงานและให้ข่าวสารข้อมูลแก่หน่วยงานหรือผู้บังคับบัญชา และการบริหารสำนักงาน เกษตรอำเภอส่วนใหญ่มีความถี่ในการปฏิบัติ 1 ครั้งต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 51.6 , 58.2 , 52.9 , 40.6 , 54.7 , 69.2 และ 34.0 ตามลำดับ ส่วนในด้านเกี่ยวกับงานพิเศษอื่นๆ ตามลำดับ ส่วนในด้านเกี่ยวกับงานพิเศษอื่นๆ ตามคำสั่งที่นายอำเภอมอบหมาย เกษตรอำเภอส่วนใหญ่มีความถี่ในการปฏิบัติ 1 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 60.2

**การปฏิบัติงานในหน้าที่รับผิดชอบของผู้อำนวยการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร
ประจำตำบล พบว่า**

- 1) ด้านการทำงานร่วมกับ อบต. ผู้อำนวยการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลส่วนใหญ่เข้าร่วมสนับสนุนกิจกรรมของ อบต. เป็นประจำทุกครั้งที่มีโอกาส คิดเป็นร้อยละ 84.8 โดยในกิจกรรมเกี่ยวกับการวางแผนและให้ข้อมูลผู้อำนวยการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลไปเข้าร่วมกิจกรรมการวางแผนพัฒนาตำบลของ อบต.มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 24.0 สำหรับกิจกรรมเกี่ยวกับการพิจารณาถ่วงน้ำหนักของงานและแก้ไขปัญหาผู้อำนวยการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลไปเข้าร่วมกิจกรรมการเสนอปัญหาและร่วมวิเคราะห์ปัญหาขององค์การบริหารส่วนตำบลมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 82.8 ในกิจกรรมสนับสนุนพบว่าผู้อำนวยการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเข้าร่วมกิจกรรมการช่วยองค์การบริหารส่วนตำบลจัดชุมชนนิตรรศการด้านข้อมูลข่าวสารการเกษตร ณ ที่ทำการ อบต. มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 27.8 ในกิจกรรมการติดตามและประเมินผลพบว่าผู้อำนวยการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเข้าร่วมกำกับ ดูแลและตรวจสอบโครงการเกษตรที่ใช้งบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 75.0
- 2) ด้านการปฏิบัติงานที่ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี ผู้อำนวยการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี คิดเป็นร้อยละ 90.9
- 3) ด้านการทำงานร่วมกับเกษตรกรผู้นำและเกษตรกรหมู่บ้าน ผู้อำนวยการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลมีส่วนร่วมในการคัดเลือกเกษตรกรผู้นำ และเกษตรกรหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 22.6 และ 18.2
- 4) ด้านการเยี่ยมเยียนเกษตรกร ผู้อำนวยการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลส่วนใหญ่มีขอบเขตความรับผิดชอบ 1 ตำบล ร้อยละ 48.5 และรับผิดชอบครัวเรือนอยู่ในช่วง 501 ถึง 1,000 ครัวเรือน
- 5) ด้านการดำเนินงานกลุ่ม ผู้อำนวยการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลส่วนใหญ่ ได้จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรและกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 93.9
- 6) ด้านการบริหาร ผู้อำนวยการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ร้อยละ 81.8 คิดว่ามีความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพ ส่วนในเรื่องความขัดแย้งกับผู้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงานนั้นมีเพียงร้อยละ 33.3 และ 18.2 เท่านั้น

ปัญหาในการปฏิบัติงานของผู้อำนวยการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล พบว่า

1) ด้านการประชุมร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล เรื่องที่เป็นปัญหา คือ การมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์ประชุมมีน้อย การให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ของตนเองมากกว่าส่วนรวมและบรรยากาศ ในการตัดสินใจของที่ประชุม ค่อนข้างโน้มเอียงไปตามความต้องการของกรรมการบางท่าน

2) ด้านการปฏิบัติงานที่ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี เรื่องที่เป็นปัญหามากที่สุด คือ เกษตรกรไม่ค่อยมาติดต่อสอบถามกับเจ้าหน้าที่

3) ด้านการทำงานร่วมกับเกษตรกรผู้นำและเกษตรกรหมู่บ้าน เรื่องที่เป็นปัญหามากที่สุด คือ ผู้อำนวยการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลไม่คุ้นเคยกับเกษตรกรผู้นำบางคน และเกษตรกรผู้นำและเกษตรกรหมู่บ้านขาดกำลังใจ

4) ด้านการเยี่ยมชมเกษตรกร เรื่องที่เป็นปัญหา คือ เกษตรกรไม่ให้ความสำคัญ เพราะขาดแรงจูงใจด้านวัสดุให้บริการ

5) ด้านการประชาสัมพันธ์ เรื่องที่เป็นปัญหา คือ ไม่มีใครได้รับมอบหมายหน้าที่นี้โดยตรง

6) ด้านอุปกรณ์และยานพาหนะ เรื่องที่เป็น ปัญหา คือ อุปกรณ์ล้าสมัย และไม่เข้าใจวิธีใช้ บำรุง ซ่อมแซม

ปัญหาและระดับความรุนแรงของปัญหาด้านต่างๆ ตามความคิดเห็นของเกษตรกรอำเภอ พบว่า ในด้านการวางแผนงานส่งเสริมการเกษตร การตรวจสอบและควบคุมการปฏิบัติงานของผู้อำนวยการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล การเพิ่มพูนความรู้ความสามารถให้แก่ผู้อำนวยการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การรายงานและให้ข่าวสารข้อมูลแก่หน่วยงานอื่นๆ และงานพิเศษอื่นๆ ตามคำสั่งที่นายอำเภอ มอบหมายให้ ปัญหาดังกล่าวนี้มี ความรุนแรงในระดับน้อย ส่วนปัญหาด้านการบริหารสำนักงานมีความรุนแรงในระดับปานกลาง มีเพียงด้านการให้คำปรึกษาและคำแนะนำแก่ผู้อำนวยการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเท่านั้นที่จัดว่าไม่มีปัญหา

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องปัญหาในการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรอำเภอ จังหวัด สระบุรี ได้พบประเด็นที่น่าสนใจหลายประเด็น โดยจะอภิปรายแยกเป็นข้อๆ ดังนี้

1. การปฏิบัติงานในหน้าที่รับผิดชอบของเกษตรกรอำเภอ และผู้อำนวยการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล เกษตรอำเภอมีหน้าที่หลักและมีความรับผิดชอบในการควบคุม และสนับสนุนการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรในอำเภอ และจะต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ทางกรมส่งเสริมการเกษตรได้กำหนดนโยบายไว้เป็นแนวทางกว้างๆ แต่ในทางการลงมือปฏิบัติจริงนั้นในแต่ละพื้นที่ ซึ่งมีลักษณะทางภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ และสังคมแตกต่างกัน ย่อมส่งผลกระทบต่อการทำงานของเกษตรกรอำเภอในแต่ละท้องที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีชา (2532) ที่พบว่า วิชาการบางอย่างที่ผู้อำนวยการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลได้รับการถ่ายทอด อบรม จากเกษตรกรอำเภอ และเจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาการของสำนักงานเกษตรจังหวัดนั้น วิชาการไม่เหมาะสมกับพื้นที่ในท้องถิ่นนั้นๆ ขาดผลงานวิจัยที่จะนำไปใช้ การจัดทำและดำเนินงานตามแผนงานและโครงการต่างๆ ยังไม่มีประสิทธิภาพ

2. ปัญหาในการปฏิบัติงานของผู้อำนวยการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จากการวิจัยในครั้งนี้พบปัญหาหลายประการไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการที่เกษตรกรให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ของตนเองมากกว่าส่วนรวม เกษตรกรไม่ค่อยมาติดต่อสอบถามกับเจ้าหน้าที่ และเกษตรกรไม่ให้ความสำคัญกับการไปเยี่ยมเยียนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม เรื่องนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญผา (2524) ที่พบว่า ปัญหาในการปฏิบัติงานส่งเสริมแบบต่าง ๆ นั้น ส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากเกษตรกร

นอกจากนั้นยังพบปัญหาในด้านอุปกรณ์และยานพาหนะ ซึ่งสอดคล้องกับ มงคล (2526) ที่พบปัญหาในด้านงบประมาณไม่เพียงพอในการจัดหา จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ทำให้ขาดความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน

3. ปัญหาและระดับความรุนแรงของปัญหาด้านต่างๆ ตามความเห็นของเกษตรกรอำเภอ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ปัญหาในด้านการขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานจัดว่าเป็นปัญหาที่อยู่ในขั้นปานกลาง รองลงมาคือ การขาดแคลนเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน และวัสดุอุปกรณ์ โครงการได้รับไม่ค่อยตรงต่อเวลาตามที่กำหนดไว้ในแผน ส่วนในเรื่องที่จัดว่าไม่มีปัญหาในการปฏิบัติงานคือ การเป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำแก่เกษตรกร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญผา (2524) ที่พบว่าวิธีการส่งเสริมการเกษตรระดับอำเภอนิยมใช้คือการไปเยี่ยมเยียนเกษตรกรที่บ้านและที่ไร่นาโดยตรง เพราะการไปเยี่ยมเยียนเกษตรกรที่บ้านหรือที่

ไว้นานนั้นทำให้เกษตรกรอำเภอและผู้อำนวยความสะดวกศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ได้ใช้โอกาสในการให้คำแนะนำและให้คำปรึกษาในเรื่องการเกษตรแก่เกษตรกรได้

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

การที่จะทำการส่งเสริมการเกษตรในแต่ละพื้นที่ให้ประสบความสำเร็จนั้น ทั้งเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและเกษตรกรควรร่วมมือกันในการส่งเสริมการเกษตรอย่างจริงจัง และควรมีการศึกษาลักษณะทางภูมิศาสตร์ของแต่ละพื้นที่ให้ดีก่อนที่จะร่วมกันวางแผนดำเนินงานต่างๆ ให้เหมาะสมกับพื้นที่นั้นๆ

การได้รับข่าวสารหรือการประชาสัมพันธ์งานทางการเกษตรก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ต้องจะเร่งดำเนินการเพราะข่าวสารต่างๆ จะทำให้เกษตรกรได้รับรู้เทคโนโลยีใหม่ๆ ทางการเกษตร ซึ่งจะทำให้เกิดการส่งเสริมทางการเกษตรมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การฝึกอบรมเพิ่มเติมในเรื่องที่เกี่ยวกับความรู้ทางวิชาการและเทคโนโลยีใหม่ๆ ให้แก่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและประชาชนก็เป็นสิ่งสำคัญที่ควรตระหนักและเร่งลงมือปฏิบัติเพื่อเป็นการพัฒนาการเกษตรให้มีความก้าวหน้ามากขึ้น อีกทั้งยังเป็นการช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรให้ดียิ่งๆ ขึ้น

ความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและหน่วยงานต่างๆ ในท้องถิ่นก็มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะสามารถร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ข่าวสารต่างๆ และร่วมกันแก้ไขปัญหา ข้อบกพร่องต่างๆ อย่างทันท่วงที โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดกับเกษตรกรเป็นอย่างมาก

ประชาชนทุกคนควรมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเกษตร เพราะเมืองไทยเป็นเมืองเกษตรกรรม การส่งเสริมการเกษตรย่อมส่งผลต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะทำให้คนในสังคมมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ส่งผลให้สังคมมีความมั่นคงอีกทางหนึ่งด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการเก็บข้อมูลทั้งสองด้าน โดยนอกจากจะเก็บข้อมูลจากเกษตรกรอำเภอและผู้อำนวยความสะดวกเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลแล้ว ควรเก็บข้อมูลเพิ่มเติมจากเกษตรกรด้วยเนื่องจากการส่งเสริมการเกษตรเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรโดยตรง
2. การใช้เครื่องมือในการวิจัยครั้งต่อไปในกรณีที่มีการเก็บแบบสอบถามระหว่างเกษตรกรอำเภอและผู้อำนวยความสะดวกเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ในบางคำถามควรเป็นคำถามเดียวกันเพื่อที่จะได้เห็นความคิดเห็นของเกษตรกรอำเภอและผู้อำนวยความสะดวกเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลว่ามีความคล้ายคลึงกันหรือแตกต่างกันอย่างไร มีการมองปัญหาแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร เป็นต้น